

PARTER

Klagande

1. Natalia Abdullina
Norra Fullsjön 259
844 95 Stugun

2. Bengt Elfsberg
Norra Fullsjön 259
844 95 Stugun

3. Torbjörn Eriksson
Norra Fullsjön 205
844 95 Stugun

4. Henry Jönsson
Parkvägen 1
880 40 Ramsele

5. Kristina Jönsson
Parkvägen 1
880 40 Ramsele

6. Berndt Nilsson
Taptogränd 12
831 49 Östersund

Ombud: Anders Nilsson
Rådhusgatan 93 C
831 60 Östersund

7. Catherine Pohl
Borgvattnet 701
844 95 Stugun

8. Marc-Alexander Pohl
Borgvattnet 701
844 95 Stugun

9. Kerstin Torgersson
Borgvattnet 130
844 95 Stugun

10. Tage Torgersson
Borgvattnet 130
844 95 Stugun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen Västernorrland Miljöprövningsdelegationens beslut 2020-09-15 i ärende nr 551-9157-2019, se **bilaga 1**

SAKEN

Förlängd igångsättningstid för verksamheten vid vindkraftparken Hocksjön, Sollefteå kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar yrkandet om att tillståndet för vindkraftspark Hocksjön ska upphävas.
 2. Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandena från Catherine Pohl, Marc-Alexander Pohl, Kerstin Torgersson och Tage Torgersson.
 3. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet från Natalia Abdullina, Bengt Elfsberg, Torbjörn Eriksson, Henry Jönsson, Kristina Jönsson och Berndt Nilsson.
-

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län (miljöprövningsdelegationen) meddelade den 2 oktober 2012 tillstånd till uppförande och drift av vindkraftsanläggning vid Hocksjön i Sollefteå kommun. I tillståndet föreskrevs att verksamheten ska ha satts igång senast sju år från det att beslutet vunnit laga kraft. Detta innebär att anläggningen skulle ha varit tagen i drift senast den 15 november 2019. Sökande var Högländ Skog och Kraft AB (HSK).

Tillståndet har sedan miljöprövningsdelegationens beslut om tillstånd överlåtits från HSK till Hocksjön Vind AB (Hocksjön Vind). På begäran av Hocksjön Vind beslutade miljöprövningsdelegationen den 1 mars 2019 att förlänga igångsättningstiden till och med den 31 december 2022. Beslutet överklagades men fastställdes slutligen av Mark- och miljööverdomstolen den 16 april 2020 genom dom i mål M 9995-19.

Hocksjön Vind har därefter på nytt ansökt hos miljöprövningsdelegationen om förlängd igångsättningstid för tillståndet till den 31 december 2024 eller den kortare förlängningstid som miljöprövningsdelegationen finner rimlig. Miljöprövningsdelegationen beslutade den 15 september 2020 att bevilja Hocksjön Vind förlängd igångsättningstid till den 31 december 2023, se bilaga 1. I övrigt gäller de tillstånd och beslut med villkor som föreskrivits tidigare för verksamheten.

Natalia Abdullina, Bengt Elfsberg, Torbjörn Eriksson, Henry Jönsson, Kristina Jönsson, Berndt Nilsson, Catherine Pohl, Marc-Alexander Pohl, Kerstin Torgersson och Tage Torgersson har nu överklagat miljöprövningsdelegationens senaste beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Natalia Abdullina, Bengt Elfsberg, Torbjörn Eriksson, Henry Jönsson, Kristina Jönsson och Berndt Nilsson har som det får förstås, gemensamt yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut om förlängd igångsättningstid ska upphävas

och att Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 april 2020 i mål M 9995-19 därmed ska stå fast. Till stöd för sin talan har de anfört i huvudsak följande. HSK meddelades tillstånd för vindkraftparken Hocksjön den 2 oktober 2012 och tillståndet torde ha vunnit laga kraft i början av november 2012 eftersom ingen överklagade beslutet. Sedan har åren bara gått utan att HSK har påbörjat bygget av vindkraftparken. HSK har haft synnerligen god tid på sig att ta tillståndet i anspråk.

Vid ett informationsmöte i Fullsjön den 5 maj 2014, där representanter från Eulos Vind, Hans-Erik Flodin från Nordanvind och Sven-Ivar Marcusson från HSK var närvarade, framgick det att hela affärsidén handlar om att söka tillstånd för dessa vindkraftsprojekt för att sedan sälja dem vidare till investerare. Av Sven-Ivar Marcusson fick de veta att det är en tuff bransch och att endast de bästa projekten kommer att kunna byggas. Åren gick och Sven-Ivar Marcusson och HSK lyckades inte hitta investerare förrän i januari 2019 då Jämtkraft AB (Jämtkraft) tecknade avtal om förvärv av vindkraftsprojektet Hocksjön. Han har då haft sex år på sig att hitta investerare utan att lyckas.

Vid ett informationsmöte i Lungsjön den 12 juni 2018 fick de höra att det var nära att Hocksjön skulle bli av men att en köpare av elen hade dragit sig ur, så besviken stämning rådde. Då hade Hocksjön hamnat under arbetsnamnet ”Projekt Viking” tillsammans med de andra projekten Björkvattnet, Isbillen-Kullmyran och Storbrännkullen. Fortfarande ägdes tillståndet av HSK. Att en köpare av el drar sig ur innebär att de har sökt att knyta an en elanvändare till ett fast pris via ett så kallat PPA-avtal (power purchase agreement) istället för att sälja elen på Nord Pool där rörligt elpris råder och där det de sista åren har varit väldigt dålig förtjänst. Då handlar det snarare om att det är vikande konjunktur och företagsekonomiska risker med mycket låga elpriser i elområde Sundsvall SE2 som varit den bidragande orsaken till att investering i projektet inte har skett under tiden som HSK varit ägare av tillståndet.

De frågar sig varför inte upphandling och kontraktering startades redan i april 2020 då domen kom i Mark- och miljööverdomstolen som innebar att tillståndet vann

laga kraft. Då hade Jämtkraft haft tre år och sju månader på sig. Nu anger Jämtkraft utbrottet av Covid-19 som ett av skälen till fördröjning. Det finns inget i miljöbalken som stöder att detta skulle vara ett giltigt skäl till förlängd igångsättningstid. Samtidigt under denna pandemi byggs nu vindkraftparken Björkvattnet i Ragunda kommun. Bygget har pågått under hela pandemin i angränsande område bara några kilometer från den planerade vindkraftparken i Hocksjön.

Enligt vägledande dom från Mark- och miljööverdomstolen den 17 maj 2016 i mål M 9024-15 framgår att förändrad konjunktur och förhållanden om verksamhetens lönsamhet inte kan vara sådana omständigheter som utgör giltigt skäl för dröjsmål. Giltiga skäl är sådant som bolaget inte har rådighet över.

I en artikel i Östersundsposten den 5 juni 2020 står att läsa ”Kraftig resultatnedgång för Jämtkraft: Beräknas tappa 182 miljarder på helår. Låga elpriset halverar vinsten från ifjol”. I en annan artikel i år uttalade Jämtkrafts VD Erik Brandsma att ”med dessa låga elpriser kan inget elbolag överleva på sikt”. Det är mycket troligt att det dåliga resultatet för Jämtkraft med de låga elpriserna varit orsak till att investeringsbeslut i vindkraftparken Hocksjön inte har tagits under 2020.

Nu har Hocksjön Vind beställt elanslutning. Det åligger bolaget att ordna med anslutning till stamnätet och det är inget man kan skylla på de andra projekten och att de har varit i olika faser. Arbetet med elanslutningen har påbörjats allt för sent och skulle ha gjorts mycket tidigare. Att bolaget haft dålig planering är inte skäl för förlängd igångsättningstid utan det är något bolaget självt har ansvar för och rådighet över.

Eftersom någon byggstart av vindkraftparken Hocksjön ännu inte har skett kan det inte anses att det skulle innebära synnerliga olägenheter för bolaget om förlängd igångsättningstid inte medges, 24 kap. 2 § MB. Jämtkraft har också gått ut med information på sin hemsida att vindkraftparken Hocksjön ska byggas klart under 2022, vilket då innebär att någon förlängd igångsättningstid till december 2023 inte kan anses vara nödvändig.

I en ny dom från Mark- och miljööverdomstolen i mål M 2402-20 fastslås att passivitet från bolagets sida när det gäller anslutning till elnätet inte kan ses som giltigt skäl för förlängd igångsättningstid. De problem som Hocksjön Vind har haft med nätanslutningen har med normala företagsekonomiska risker som är förknippade med denna sorts projekt och kan inte anses utgöra giltigt skäl för förlängd igångsättningstid.

Bolaget borde ha undersökt möjligheterna till anslutning till elnätet redan från första början och utifrån det tagit beslut i om det är rimligt att göra en tillståndsansökan eller inte. Bolaget har haft sju år på sig att hitta en investerare från att tillståndet vann laga kraft 2012 utan att lyckas förrän Jämtkraft AB annonserade i januari 2019 att de förvärvar tillståndet. Mycket troligt kan problemet med frånvaron av investerare ha att göra med problemen med uppkopplingen på elnätet och bör ses som normala företagsekonomiska risker och förändrad konjunktur vilket enligt praxis i Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 1762-18 inte utgör giltigt skäl för förlängd igångsättningstid. Man kan inte heller anse att det skulle innebära synnerliga olägenheter för bolaget om tillståndet förfaller då de ännu inte har byggt något utan endast påbörjat arbete i en bergtäkt.

Enligt tidsplanen från Jämtkrafts hemsida ska vindkraftparken vara färdigbyggd under 2022. Anders Nilsson har via e-post till Jämtkraft efterfrågat om det har gjorts någon ljudberäkning och har fått svar att det ska tas fram ny ljudberäkning när antal verk och placering är fastställt. Den ljudberäkning som finns nu är från 2012. En ny ljudberäkning måste göras för den turbin de avser att använda. Anders Nilsson har via e-post efterfrågat vilken turbin de avser att använda och fått svar att de avser välja turbinleverantör före årsskiftet. Om de valt leverantör så sent är det ju omöjligt för Jämtkraft att hinna färdigställa vindkraftparken under 2022 som de själva påstår. Ledtid för att få en turbin från beställning är 18–24 månader, vilket skulle innebära att turbinerna skulle kunna levereras under juni–december 2022 om turbinerna beställs i januari 2021. Anders Nilsson misstänker att Jämtkraft redan har valt turbin då de påstår att vindkraftparken ska vara färdig under 2022. Det skulle kunna vara

modellen GE 6.0-164 eftersom GE redan levererat turbiner till Björkvattnet som ligger i närheten. Eftersom det nu pågår en rättsprocess mot Björkvattnet i mål M 2832-20 så är det mycket troligt att man inte vill avslöja vilken turbin det handlar om. Om det antas att Jämtkraft valt turbin nu före årsskiftet måste ju en ny ljudberäkning tas fram för den aktuella modellen och det innebär också en fördröjning då alla kumulativa effekter måste tas med i beräkning, vilket avgör hur många turbiner de kan bygga samt placering. Det torde vara svårt att beställa turbin innan detta är klart.

Till sitt överklagande har de även bifogat handlingar, se aktbil 9–10.

Berndt Nilsson har därutöver även anfört följande. När Hocksjön Vind ansökte år 2018 om förlängd igångsättningstid till 31 december 2022 anfördes bl.a. att ”en oväntat hård vinter med mycket snö och ofrusen, blöt mark har omöjliggjort arbetet och försenat igångsättning av byggnationen. Det är inte ett skäl för förlängd igångsättningstid. Att årstider varierar och att vissa vintrar blir värre än andra är något naturligt som man måste ha i beräkning och ta höjd för. Det har även anförts att problemen med anslutning på elnätet har legat utanför bolagets kontroll och att det är flera andra projekt, Storbrännkullen och Isbillen, som ska anslutas tillsammans med Björkvattnet till samma anslutningspunkt. Björkvattnet är nu nästan färdigbyggt och är anslutet och det är då konstigt att inte Hocksjön har lyckats med det då Björkvattnet har lyckats. Det ska ju vara samma anslutningspunkt enligt ansökan om förlängd igångsättningstid. Vid ansökan framställs Hocksjön som ett eget fristående projekt, men Hocksjön har varit en del av Projekt Viking sedan 2014. De har i alla fall bevis för att Hocksjön har varit det sedan januari 2017 och därför torde ha haft full insyn i alla diskussioner som skett angående alla vindkraftsprojekt i området och att som ansökan om förlängd igångsättningstid har framställts så har den inte varit helt sanningsenlig då det har förekommit ett tätt samarbete mellan alla projekten då de har ingått i Projekt Viking.

Handlingar hos länsstyrelsen när det gäller inblandning av Windspace och att Hocksjön förvaltades som en del av Projekt Viking framgår inte i länsstyrelsens diarium.

Om man kontaktar länsstyrelsen för att få fram handlingar angående Hocksjön så får man inte fram allt som finns p.g.a. att Windspace/Hocksjön Vind/HSK har skickat in handlingar som inte har diarieförts att hamna under Hocksjöns vindkraftpark. Detta är ett sätt att medvetet vilseleda eftersom dessa handlingar borde ha varit synliga för myndigheten och mark- och miljödomstolen som nu inte har kunnat se alla handlingar i ärendet och kunnat fatta ett beslut med alla fakta. Fakta som hade visat på att förseningarna enbart beror på kommersiella beslut från Windspace och deras partner och inte omständigheter utanför deras kontroll. Omständigheterna har varit 100 procent i deras kontroll eftersom det har varit deras kommersiella besluts direkta resultat och de har diskuterat i detalj med Eon.

Windspace och Vindparken förvaltningen i Rö AB har tillsammans med GE Renewable Energy sedan 2014 arbetat med att utveckla vindkraftparker i området som en del av Projekt Viking, vilket framgår av olika pressmeddelanden och presentationer. Av Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 6365-17 framgår att elanslutning som sådant inte är ett giltigt skäl till ifall arbetet inte påbörjats i tid. I detta fall anser han att det inte har gjorts tillräckligt utan det har dragit ut på tiden så att man har missat att hålla tider för tillstånd. Det torde snarare handla om affärsmässiga riskfyllda beslut att man har valt att använda ännu större turbiner som gjort att det har dragit ut på tiden, att kraven på elnät och transformatorstationer därför har ökat. Detta p.g.a. affärsmässiga beslut för att öka vinsten. Detta får i så fall bolaget motsäga. Vid ett möte i Lungsjön sommaren 2018 påstod Hans-Erik Flodin att han hade beställt en transformatorstation för 50 miljoner kronor. Efter kontakt med både Eon och Svenska kraftnät har han förstått att det är Eon som kommer att vara ägare av transformatorstationen och inte vindbolaget. Om nu Hans-Erik Flodin beställde transformatorstationen i juni 2018 eller tidigare så borde transformatorstationen varit på plats senast i december 2019. Hans-Erik Flodin har skickat ett otrevligt, nästan hotfullt mail till Alexander Pohl där han påstår att han har jobbat med vindkraft i 30 år och vet vad han gör.

I dokument som ligger till grund för den tidigare ansökan om förlängd igångsättningstid anges på s. 12 att koncernen spenderat nästan 20 000 0000 kr i externa

kostnader. ”Vi uppskattar kostnaden för egna arbeten till 10 000 000 kr. Totala summan blir således ca 30 000 000 kr”. I ekonomisk rapport för Hocksjön Vind står det att omsättningen är 0 tkr år 2014–2017. Det tyder på att de inte har gjort några större ansträngningar. Om bolaget har gjort ansträngningar och haft stora kostnader borde bolaget uppvisa verifikat/underlag för länsstyrelsen som styrker det och inte bara påståenden och antaganden om ungefärliga siffror i grova avrundningar på dessa stora miljonbelopp som påstås. Bolaget borde inte ha fått tillstånd till förlängd igångsättningstid då de gjorde denna ansökan 2018 som Mark- och miljööverdomstolen fastställde i dom i mål nr M 9995-19. De kostnader som bolaget påstås ha haft verkar vara överdrivna och om bolaget inte kan styrka sina kostnader med verifikat så kan man misstänka att de har vilselett tillståndsmyndigheten som då har fattat beslut på felaktiga grunder.

Berndt Nilsson har även ingett ytterligare handlingar till stöd för överklagandet, se aktbil. 42–43.

Catherine Pohl, Marc-Alexander Pohl, Kerstin Torgersson och Tage

Torgersson har gemensamt yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut om förlängd igångsättningstid ska upphävas och att mark- och miljödomstolen även upphäver hela tillståndet. De har utvecklat sin talan i sak och gett in ett stort antal handlingar till överklagandet.

Mark- och miljödomstolen har förelagt Catherine Pohl, Marc-Alexander Pohl, Kerstin Torgersson och Tage Torgersson att yttra sig i fråga om deras respektive talerätt i målet. De har avhört efter föreläggandet men främst argumenterat i sak. I fråga om klagorätt har de anfört följande.

Mark-Alexander Pohl, hans fru och deras två små barn drabbas redan av besvär och skador till följd av Projekt-Viking-portföljen som förvaltas av Windspace och Vindparken Förvaltning. Som ett resultat av deras förfrågningar om oegentligheterna hotades Marc-Alexander Pohl personligen av en person som stödjer utvecklingen av Hocksjön liksom de andra företag som har sitt ursprung i alla

Projekt Viking-tillstånd. Hotet orsakade honom stor stress som drabbade hans familj och bara av den anledningen anser han att han borde ha rätt att invända. I mål M 2832-20 ombads han inte att ange hur långt ifrån Björkvattnet vindkraftpark han bodde och fick inte heller sin klagorätt ifrågasatt.

De och alla i de omgivande byarna har också redan lidit i tolv månader av byggtrafiken från Björkvattnet där de klagade till Windspace ett antal gånger och ingenting hände. Det finns barn i Borgvattnet, särskilt under helger och helgdagar, och byggtrafiken följde inte ens den lokala hastighetsgränsen. Baserat på utvecklarens beteende hittills kommer detta att fortsätta. Med tanke på byggandet av dessa överdimensionerade turbiner kommer mängden av byggtrafik att ökas kraftigt och drabba dem i flera år till.

De drabbas redan av visuell påverkan eftersom Björkvattnets megaklassturbiner redan är synliga ifrån Borgvattnet och de andra vindkraftparkerna kommer också att vara synliga där Hocksjön med dess upp till 170 meter rotordiameter och 230 meter höga turbiner är särskilt slagkraftiga. Under tillståndprocessen presenterades inga visuella representationer av turbinerna som används för lokalbefolkningen. Borgvattnet är en historisk stad med Prästgården och skogarna. De har en naturbaserad verksamhet som förlitar sig på att området förblir så naturligt som möjligt, men användningen av dessa stora rotorturbiner kommer att påverka deras förmåga att locka naturälskande människor till området.

Även om de är längre bort än Fullsjön på 7 km är de redan berörda av vindkraftsparkerna vid Ögonfågeln (9 km avstånd) och Björkhöjden (14 km avstånd) som bara kommer att öka av dessa ytterligare turbiners drift och av bullret från den extra byggtrafiken så tidigt som kl. 06.00. Dessutom finns det nu ytterligare bevis för påverkan från infraljud och det är en stor risk för dem att sova inom 10 km. Megaklassturbiner producerar mycket mer vibrationsljud med låg frekvens än vanliga turbiner.

Marc-Alexander Pohl och Berndt Nilsson (genom sitt ombud) har i ett gemensamt yttrande även anfört följande.

Eon gjorde just ett pressmeddelande och talar om nätanslutning för Hocksjön (se aktbil. 48) . De ber domstolen att strunta i hänvisningen till Grid Enforcing Loan, som var en kommersiell konsekvens och risk som härrör från de tidigare ägarna som sålde Hocksjön till Jämkraft/Persson Invest och att fokusera på omnämmandet av att detta är ett kluster av vindkraftparker och att det var ökningen av dessa vindkraftparker storlek som resulterade i behovet av att bygga en ny privatägd transformator. Detta är ytterligare ett bevis på en mångårig och samordnad kommersiell diskussion mellan vindkraftparksutvecklarna där SSVAB, Windspace, Vindparken Förvaltningen och Eon hade full insyn i kraven för att koppla samman Projekt Viking, som inkluderade Hocksjön. Detta inkluderade det faktum att det fanns ett nätanslutningsundantag, det faktum att transformatorstationen som redan byggdes var tillräcklig för att rymma vindkraftsparkerna i klustret i sin ursprungliga MW-kapacitet och MWh-produktionsvolymerna samt det faktum att dessa vindkraftparker och det tillhörande överföringsnätet är alla privata och kommersiella.

Vidare är ett nät som upprätthåller ett lån ett valfritt ekonomiskt incitament för att främja anslutningen av förnybar energi. Det är inte ett krav och Eon är ett mycket större globalt företag som kunde ha byggt den större transformatorn och finansierat nätet förstärkning utan detta. Det fanns inte reglerande begränsning att bygga utan det ekonomiska incitamentet/lånet (se nätförstärkningslån, aktbil. 48). Det var också därför Eons kommersiella beslut att fördröja köpet av transformatorn till dess de kunde få incitament eller det kunde helt enkelt ha fört över kostnaderna till de vindkraftparker som vill vara uppkopplade och som har ökat deras MW-kapacitet och MWh-produktion och därför var mycket mer lönsamma.

Kommersiella beslut är inte en giltig motivering för förseningen i projektet och detta är ytterligare bevis på vilseledande och manipulation av domstolarna för ekonomisk vinning. De hoppas att detta ytterligare bidrar till det faktum att den ursprungliga förlängningen av ansökan, som lämnades in medan Hocksjön

fortfarande var en del av projekt Viking, var vilseledande och syftade till att underlätta den kommersiella försäljningen av projektet efter investeringar föll igenom.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 2 kap. 6 § tredje stycket lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar avgjort målet med en lagfaren domare och ett tekniskt råd.

Avvisning av yrkande

Enligt 24 kap. 3 § miljöbalken får tillståndsmyndigheten, under vissa angivna förutsättningar, helt eller delvis återkalla tillstånd, dispens eller godkännande som meddelats enligt miljöbalken.

En ansökan om sådan prövning får enligt 24 kap. 11 § miljöbalken göras hos mark- och miljödomstol, men endast av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och i vissa fall kommunen. Om frågan ska prövas av exempelvis en miljöprövningsdelegation får den tas upp utan någon särskild framställning.

Ovanstående innebär således att Catherine Pohl, Marc-Alexander Pohl, Kerstin Torgersson och Tage Torgersson inte har rätt att ansöka om en sådan prövning hos mark- och miljödomstolen. Deras yrkande om att mark- och miljödomstolen ska upphäva tillståndet ska därför avvisas.

Avvisning av överklagande

Enligt 16 kap. 12 § miljöbalken får domar eller beslut överklagas endast av den som avgörandet angår och om avgörandet gått denne emot. I förarbetena till denna bestämmelse anges att tolkningen av vem som ska anses ha rätt att överklaga ska vara generös (prop. 1997/98:45 del 1 s. 482 ff.).

Enligt praxis ska rätten att vara part och att överklaga tillkomma varje person som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig (se t.ex. NJA 2012 s. 921).

Frågan om klagorätt för enskilda beträffande vindkraftsetableringar har prövats av Mark- och miljööverdomstolen vid ett flertal tillfällen. I målen har avståndet mellan vindkraftverken och klagandenas fastigheter haft stor betydelse för bedömningen (se t.ex. MÖD 2009:11).

Inledningsvis konstaterar domstolen att det är miljöprövningsdelegationens beslut om förlängd igångsättningstid av vindkraftsparken i Hocksjön som målet rör och som klagandena måste visa att de personligen berörs av i tillräcklig grad för att anses ha klagorätt.

Av handlingarna i målet framgår det att Marc-Alexander Pohl, Cathrine Pohl, Kerstin Torgersson och Tage Torgersson bor cirka 7 km från närmaste gräns för vindkraftsparken Hocksjöns projektområde. Det långa avståndet talar i sig för att klagorätt saknas. Konflikter mellan klaganden och olika aktörer i projektet samt eventuella hot från dessa är inte en sådan omständighet som har betydelse för rätten att överklaga miljöprövningsdelegationens beslut. Störningar på grund av trafik m.m. under byggtiden har prövats i samband med att tillstånd till verksamheten gavs. Om gällande villkor för ett tillstånd inte följs är detta något som hanteras inom ramen tillsynen genom anmälan till tillsynsmyndigheten. Mot denna bakgrund anser domstolen att klagandena inte har visat att de är berörda av beslutet på ett sådant sätt att de ska tillerkännas klagorätt. Deras överklaganden ska därför avvisas.

Övriga klagandes fastigheter ligger på ett sådant nära avstånd från den tillståndsgivna vindkraftsparken att de bedöms ha klagorätt. Mark- och miljödomstolen går därför vidare med att pröva deras överklagande i sak.

Prövning i sak

Tillämpliga bestämmelser anges i miljöprövningsdelegationens beslut, se bilaga 1.

Mark- och miljödomstolen har gått igenom Natalia Abdullina, Bengt Elfsberg, Torbjörn Eriksson, Henry Jönsson, Kristina Jönsson och Berndt Nilssons överklagande och övervägt vad som anförts. Klagandena har i stor omfattning argumenterat mot de skäl för förlängning som Hocksjön Vind angav i det tidigare målet som Mark- och miljööverdomstolen redan prövat.

Inledningsvis vill mark- och miljödomstolen klargöra att målet endast berör den planerade vindkraftparken i Hocksjön, oavsett om den ingått i det s.k. ”Projekt Viking” tillsammans med andra vindkraftparker eller inte. Domstolen kan heller inte överpröva Mark- och miljööverdomstolens tidigare avgörande om förlängd igångsättningstid. Domstolen prövar endast om det har varit rätt av miljöprövningsdelegationen att bevilja en ny förlängning av igångsättningstiden på de grunder Hocksjön Vind angett denna gång, d.v.s. den långa handläggningstiden i samband med den tidigare överprövningen. Mark- och miljödomstolen gör i detta avseende ingen annan bedömning än den miljöprövningsdelegationen gjort. Vad klagandena anført leder inte till något annat ställningstagande. Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 2** (MMD-02)

Överklagande senast den 15 mars 2021. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Emelie Jonsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Emelie Jonsson, ordförande, och tekniska rådet Lars Edlund.

Miljöprövningsdelegationen

Hocksjön Vind AB
c/o Jämtkraft AB
joakim.nyman@jamt kraft.seÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Beredningsjurist 1INKOM: 2020-10-23
MÅLNR: M 3046-20
AKTBIL: 5

Ansökan om förlängd igångsättningstid

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Västernorrland beviljar Hocksjön Vind AB (med organisationsnummer 556908-1374) förlängd igångsättningstid för verksamheten vid vindkraftparken Hocksjön i Sollefteå kommun, Västernorrlands län, enligt följande.

Den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång senast den 31 december 2023. Om verksamheten inte har satts igång vid denna tidpunkt förfaller tillståndet för de delar av parken som inte har satts igång. Tillsynsmyndigheten ska meddelas snarast efter det att verksamheten har satts igång.

Miljöprövningsdelegationen avslår yrkandet om förlängd igångsättningstid till den 31 december 2024.

I övrigt gäller de tillstånd och beslut med villkor som föreskrivits tidigare för verksamheten.

Verkställighet

Tillståndet börjar gälla först när det har vunnit laga kraft.

Kungörelsedelgivning

Detta beslut ska delges genom kungörelsedelgivning. Kungörelsen ska inom tio dagar från datum för beslutet införas i Tidningen Ångermanland, Östersundsposten, Jämtlands tidning, Länstidningen Östersund och i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslutet hålls tillgängligt hos aktförvarare på Kommunstyrelseförvaltningen i Sollefteå kommun, och på Länsstyrelsen Västernorrlands diarium. Delgivning anses ha skett två veckor efter detta beslut.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län meddelade den 2 oktober 2012 tillstånd till uppförande och drift av vindkraftsanläggning vid Hocksjön i Sollefteå kommun (dnr 551-2315-10). I tillståndet föreskrevs att verksamheten ska ha satts igång senast sju år från det att beslutet vunnit laga kraft, vilket innebär att anläggningen skulle vara tagen i drift senast den 15 november 2019.

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län meddelade den 1 mars 2019 förlängd igångsättningstid till och med den 31 december 2022 (dnr 551-6217-18), vilket fastställdes av Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) i dom M 9995-19) den 16 april 2020.

Ni lämnade den 13 november 2019 in en ny ansökan om ytterligare förlängd igångsättningstid för tillståndet.

Sammanfattning av ansökan

Yrkanden

Ni har yrkat att miljöprövningsdelegationen meddelar förlängd igångsättningstid för verksamheten från den 1 januari 2023 till den 31 december 2024 eller den kortare förlängningstid som miljöprövningsdelegationen finner rimlig.

Grunder för ansökan om förlängning

I huvudsak behövs en förlängning på grund av att handläggningstiden, inklusive överklagandeprocessen, för tidigare ansökan om förlängd igångsättningstid varit så lång att det nu uppstår en risk att projektet inte kommer hinna färdigställas inom den tidigare ansökta förlängningstiden. MÖD har i mål M 11664-13 ansett detta vara giltigt skäl för ytterligare förlängning. Ni lämnade in den tidigare ansökan den 28 augusti 2018 och lagakraftvunnet beslut erhöles från MÖD först den 16 april 2020.

Ni är nu i färd med att upphandla markarbeten och turbiner för projektets fortskridande. Det beräknas med knapp marginal kunna medföra att projektet färdigställs till årsskiftet 2022/2023 och således inom den tidigare erhållna förlängningen (utgången av 2022). Då ärendet gick tre instanser och också på grund av Coronautbrottet på Svea Hovrätt tog sin tid, så har marginalerna för genomförande krympt ytterligare. Det är hög risk att leverantörer av turbiner, transformatorer eller delar till nätanslutningen också drabbas av förseningar på grund av den pågående Coronapandemin varför projektet har behov av ytterligare förlängning av igångsättningstiden.

Ingen av de uppräknade orsakerna, vare sig de redan inträffade eller de som riskerar färdigställandet i tid, är omständigheter som ni kunnat förutse eller påverka.

Att flera förlängningstider är möjliga att besluta framgår av tidigare åberopat avgörande men också av MÖD:s avgörande i mål nr M 11932-18.

Yttranden

Nedan följer en sammanfattning av inkomna yttranden.

Länsstyrelsen Västernorrland

Utifrån vad som framförts i ansökan har länsstyrelsen inget att erinra mot att provotiden förlängs. Det bör dock i sammanhanget beaktas att tillståndet till verksamheten vann laga kraft 2012. Syftet med en igångsättningstid är att anläggningsarbeten och drifttagande inte ska dra ut för länge på tiden efter det att tillstånd till en verksamhet meddelats. Länsstyrelsen bedömer därför att det är rimligt att igångsättningstiden begränsas till den 31 december 2023, vilket innebär en byggtid på cirka 3,5 år.

Sametinget

Sametinget avstyrker ansökan. Sametinget bedömer att bolaget kan komma in med ansökan vid senare tillfälle, men innan nuvarande igångsättningstid har gått ut. Eftersom det än är gott om tid för att göra ansökan om förlängd igångsättningstid kan inte de skäl som bolaget uppger anses vara synnerliga olägenheter eller giltiga skäl för att bevilja förlängning.

Tiden för igångsättningstid ska stämma överens med bästa möjliga teknik och vid bedömning om bästa möjliga teknik ska det samiska folkets och renskötelsens behov och rättigheter att fortsätta bedriva samt utveckla sin kultur tillmätas särskild betydelse i förhållande till vindkraftens teknik. Tekniken får inte göra det omöjligt att bedriva en traditionell naturbetesbaserad renskötsel eller på andra sätt orsaka att renskötseln måste förändras och då negativt påverka den samiska kulturen.

Sametingets bedömning tar stöd i aktuell forskning som visar att renarna undviker eller minskar sin användning av området där vindkraftparker har uppförts. Konsekvenserna är mer långtgående än vad som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningar och påverkar även kommande generationer, vilket i sig strider mot globala mål, Sveriges övergripande mål för miljöpolitiken och miljökvalitetsmålen. Forskning har dock inte bedrivits om de högre vindkraftsverkens påverkan på renskötseln och den samiska kulturen.

Privatpersoner

Ett antal privatpersoner har inkommit med synpunkter, bland annat om:

- att ansökan ska avslås.
- företagsekonomiska risker och antalet vindkraftsprojekt på en begränsad yta.
- energiproduktion och påverkan på natur och fågelliv.
- naturens värde för turismen.
- att det inte skett någon betydande teknisk förändring.
- miljökonsekvensbeskrivning, kumulativa effekter och stora vindkraftverks effekt på ren- och renbesättningen.
- uteblivna lokala fördelar.
- att vindkraften inte har påverkats av Covid-19 på samma sätt som andra industrier.

Privatpersoner bifogar protestlistor mot vindkraftsparken som samlades in under 2019.

Övriga

Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket avstår från att yttra sig. Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap har inget att invända emot ansökan.

Ert bemötande av yttranden

Nedan följer en sammanfattning av ert bemötande av inkomna yttranden.

Ni har tidigare anfört de skäl som ligger till grund för denna ansökan om förlängd igångsättningstid. Dessa kvarstår och ni hänvisar till tidigare skrifter i dessa delar.

Bland övriga yttranden har i sak framförts att denna ansökan om ytterligare förlängd tid för igångsättning skulle bero på ekonomiska orsaker. Så är inte fallet. Som tidigare angivits så är upphandling av markarbeten och turbiner pågående och kontrakt kommer att tecknas inom kort.

Någon möjlighet att förutspå att den tidigare processen om förlängd igångsättningstid skulle bli så långvarig har inte funnits. Tidsutdräkten medförde att projektet hamnat i en knapp tidsram för färdigställande inom den tillståndsgivna förlängningstiden. Det har också medfört att den Coronapåverkan som inträffat sedan den tidigare ansökan ingavs får en

mycket verklig påverkan på tiden för projektets genomförande. Redan utbrottet av Corona på Svea Hovrätt har förmodligen fördröjt tidpunkten för Hovrättens avgörande samtidigt som det har uppstått en ny stor osäkerhet i hur leveranstider i projektet kan komma att påverkas av världsläget med en reell ökad risk för fördröjning som följd. Ni hoppas och tror fortfarande att projektet ska hinna färdigställas inom den redan lämnade förlängningsfristen. Det ni vill undvika med denna ansökan är att minimera risken att något oförutsett inträffar som gör att projektet faktiskt inte hinner färdigställas helt för produktion, eftersom det är vad som krävs för att innehålla tillståndet.

Ni har inte hört att branschen för förnybar energi skulle ha undsluppit effekter av pandemin. Det som kan vara fallet är att projekt som är under byggande erhåller leveranser som varit beställda och till stor del tillverkade före utbrottet, som ju bara pågått cirka 6 månader. Detta innebär dock inte att risken för kommande förseningar på grund av detta kan anses vara låg. Det räcker till exempel att en kontrakterad leverantör av transformatorer inte kan uppfylla sin leverans för att en ny upphandling måste till, vilket kan medföra en försening på cirka 12 till 18 månader.

Med vetskap om den långa handläggningstiden av den tidigare ansökan och den pandemi som utbrutit, så skulle den första förlängningsansökan ha ställts till den tid som nu söks. Med den kunskap som förelåg vid ansökningstillfället fanns dock ingen anledning att söka längre tid än vad som skedde. Bland annat av detta skäl, att framtiden idag är ovanligt oviss, önskar ni att miljöprövningsdelegationen meddelar förlängd tid för igångsättning till den 31 december 2024.

Motivering till beslutet

Prövningens omfattning

Miljöprövningsdelegationen ska i detta ärende enbart pröva om det finns skäl att förlänga igångsättningstiden för det tillstånd till vindkraftpark som miljöprövningsdelegationen tidigare fattat beslut om.

Miljöprövningsdelegationen får inte göra någon förnyad prövning av tillåtligheten av verksamheten och kan inte inom ramen för detta ärende upphäva eller ompröva grundtillståndet som sådant. Miljötillståndet har nämligen vunnit laga kraft och har därmed rättskraft. Vissa framställda invändningar med hänvisning till den tillståndsgivna verksamhetens påverkan på omgivande miljö kan alltså inte prövas i detta ärende. Miljöprövningsdelegationen har endast att pröva om det finns giltiga skäl för dröjsmålet eller om synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller.

Förlängning av igångsättningstiden

Ansökan om förlängd igångsättningstid kom in innan den föreskrivna tiden löpt ut. Förutsättningar finns därför för att pröva frågan om förlängning av igångsättningstiden.

Vad gäller grunden synnerliga olägenheter framgår enligt förarbeten och rättspraxis att sådan olägenhet anses uppkomma först om arbetet med vindkraftverken har utförts till en del. Miljöprövningsdelegationen bedömer att synnerliga olägenheter inte kan åberopas i detta skede, då vindkraftverken med fundament inte börjat byggas än.

Frågan är då om det finns giltiga skäl för ansökan om förlängd igångsättningstid. MÖD har i dom den 17 maj 2016, mål nr M 9024-15, prövat vad som kan vara giltiga skäl. Som giltiga skäl avses enligt domstolen huvudsakligen sådana som rent faktiskt hindrar ett uppförande av verksamheten. Domstolen finner vidare att förändrad konjunktur och förhållanden om verksamhetens lönsamhet inte kan anses vara sådana omständigheter som med gällande lagstiftning utgör giltiga skäl för dröjsmål. Detta får i stället inrymmas i de företagsekonomiska risker som normalt är förknippade med ett projekt. I MÖD:s dom från den 9 juli 2018, mål nr M 6365-17, framgår att sökanden måste visa att arbetet med elanslutningen påbörjats i tid och att fördröjningen beror på ett oförutsett hinder.

Som giltiga skäl har ni bland annat anfört att handläggningstiden för ärendet och tiden för överprövningen vad gäller den första ansökan om förlängd igångsättningstid har dröjt så pass länge att det nu finns en risk att vindkraftparken inte hinner färdigställas. I MÖD:s avgörande den 4 juni 2014, mål nr M 11664-13, har fördröjda handläggningstider av ärende ansetts vara något som bolaget inte rår över och giltigt skäl för dröjsmålet. Jämfört med ert fall rörde sig detta om en längre tidsperiod, även om principen är densamma. En viss handläggningstid är nödvändig och något som en sökande alltid måste ha med i sin beräkning av det utrymme som krävs för att kunna genomföra den ansökta verksamheten. Frågan blir då om handläggningstiden i detta fall varit så omfattande att den faktiskt riskerar att hindra att parken uppförs och att orsaken legat utom er kontroll. Miljöprövningsdelegationens handläggning av tidigare ansökan kan inte anses tagit orimligt lång tid. En kombination av tiden det tagit för överprövningen, igångsättningstidens förlängning kontra tiden det tar att uppföra en vindkraftpark av aktuell storlek bedöms innebära en risk att vindkraftparken vid försening inte blir färdigställd inom igångsättningstiden. Vidare har ni som stöd för er ansökan åberopat den höga risken för förseningar av leveranser av turbiner, transformatorer eller delar till nätanslutningen på grund av pågående Coronapandemi. Miljöprövningsdelegationen gör bedömningen att det är rimligt att ta hänsyn till nämnda risk. Sådana förseningar står vidare utom er kontroll att påverka. Miljöprövningsdelegationen bedömer mot denna bakgrund

sammanfattningsvis att det finns giltiga skäl för att bevilja ytterligare förlängd igångsättningstid.

Vidare ska frågan om hur mycket längre tid ni ska få för att sätta igång vindkraftsparken avgöras. I ansökan har det redogjorts att det finns möjlighet att ni fortfarande hinner färdigställa vindkraftsparken inom igångsättningstiden till den 31 december 2022. Med anledning av det anser miljöprövningsdelegationen att det inte finns skäl att meddela förlängd igångsättningstid enligt ert huvudyrkande, till den 31 december 2024. Miljöprövningsdelegationen anser att en förlängning av igångsättningstiden till den 31 december 2023 är rimlig. Den tid som återstår av igångsättningstiden med förlängning av densamma enligt detta beslut möjliggör, enligt miljöprövningsdelegationen, förutsättningar för att uppföra, ansluta och driftsätta vindkraftsparken.

Övriga överväganden

Miljöprövningsdelegationen anser att det inte finns någon anledning att i det här fallet föreskriva nya eller ändrade villkor. De villkor som föreskrivits enligt gällande tillstånd och beslut för verksamheten gäller alltså oförändrade.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Miljöbalken

Förlängd Igångsättningstid

24 kap. 2 §

Tillståndet förfaller om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser som har meddelats i tillståndsbeslutet i fråga om vilken tid inom vilken arbetena ska vara utförda eller den tid inom vilken igångsättning ska ha skett. Om tillståndshavaren visar att denne har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller, kan tillståndsmyndigheten förlänga tiden med högst tio år.

Tillståndsmyndigheten får föreskriva nya eller strängare villkor efter vad som är skäligt. Ansökan om förlängning ska göras innan den föreskrivna tiden har gått ut.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Västernorrland. I beslutet har medverkat Ulrika Prytz, ordförande, och Susanne Nordin, miljösakkunnig. Ärendet har föredragits av Daniel Yngsell, miljöhandläggare.

Beslutet har signerats digitalt och saknar därför underskrifter.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Ni kan överklaga beslutet

Om ni inte är nöjd med miljöprövningsdelegationens beslut kan ni **skriftligen** överklaga beslutet till Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt. Ert överklagande måste komma in till länsstyrelsen **senast den 20 oktober 2020**.

Observera att ni ska skicka eller lämna in överklagandet till Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Västernorrland, 871 86 Härnösand eller vasternorrland@lansstyrelsen.se. Det ska ni göra för att delegationen måste pröva om överklagandet kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till mark- och miljödomstolen.

Överklagandet ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas. Skriv beslutets datum och ärendets diarienummer.
- hur ni vill att beslutet ska ändras.
- varför ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.
- era kontaktuppgifter.

Behöver ni veta mer om hur ni ska göra för att överklaga kan ni ringa miljöprövningsdelegationen på telefonnummer 0611-34 90 00.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.